

Tomasz BLASZCZAK

Lietuvos nacionalinė Martyno Mažvydo biblioteka, Vytauto Didžiojo universitetas

UKRAINA IR UKRAINIEČIAI ZIGMO TOLIUŠIO ATSIMINIMOSE

Zigmas Toliušis (1889-1971) teisininkas, advokatas, politikas, lietuvių atgimimo veikėjas, kelis savo gyvenimo metus praleido Ukrainoje. Kilęs iš Jurbarko apylinkių 1912 m. baigus studijas Sankt-Peterburgo universiteto Teisės fakultete nerado darbo Lietuvoje, ir paklausęs tuometinio Kyjivo Teismo rūmų pirmininko Aleksandro Meisnerio patarimo, persikėlė į Kyjivą. Z. Toliušis beveik dešimtmečiui susijį savo gyvenimą su Ukraina, dirbo Kijevo ir Poltavos teismo įstaigose. Rusijos ir Ukrainos revoliucijos iškelti neramumai paskatino apsisprendimą grįžti į Lietuvą, bet kelionę į gimtąjį kraštą užtrūko net iki 1921 m. pavasario. Bandymą evakuotis iš Odesos sustabdė dēmėtąją šiltinę, kuria susirgus pernelyg daug laiko Z. Toliušis praleido ligoninėje ir nespėjo į paskutinį laivą, plaukiantį Konstantinopolin. Kelias į Lietuvą vedė per Maskvą, kur 1920 m. pradėjo dirbti Lietuvos valstybės atstovybė. Iš Sovietų Rusijos sostinės Z. Toliušiu teko dar kartą aplankyti Ukrainą, šįkart jau atliekantį Sovietų Ukrainos sostinės funkciją Charkivą, kurioje teko jam eiti nepaprastuoju įgaliotiniu Ukrainoje, kuris rūpinosi lietuvių karo pabėgėlių grąžinimu į tėvynę. Atlikus savo misiją, 1921 m. Toliušis grįžo į Lietuvą vertėsi advokato praktiką ir aktyviai įsitraukė į politinę veiklą Valstiečių liaudininkų sąjungos gretose. Visą savo gyvenimą Z. Toliušis daug rašė, bendradarbiavo spaudoje, jau prasidėjus Lietuvos okupacijoms pradėjo rašyti savo atsiminimus, kurias tobulino iki pat gyvenimo pabaigos. Z. Toliušis paliko gausų rankraštinių archyvą, kurio iki šiol tik nedidelė dalis yra publikuota. Tą spragą šiuo momentu yra bandoma užpildyti Lietuvos Nacionalinės Bibliotekoje, kur vykdomas projektas skirtas atsiminimų leidybai.

Dalia Marija STANCIENĖ

Klaipėdos universitetas

LIETUVOS BRASTOS BAŽNYTINĖ UNIJA XXI AMŽIAUS KONTEKSTE

Vakarų kultūros įtakoje Abiejų Tautų Respublikoje (Lenkijos karalystė ir Lietuvos Didžioji Kunigaikštystė, Liublino unija, 1569) brendo idėja apie katalikų ir stačiatikių Bažnyčių uniją. Unikali Vakarų lotyniškosios kultūros ir Rytų apeigų sąveika formavo ne tik naujas graikų apeigų katalikų tradicijas, bet, taip pat, tapo